

Wandel- en fietsroute: Burgumerheide en kerkenpad

De wandelroute begint bij het Observeum. Als je de gelegenheid hebt om dit vooraf te bezoeken, geeft het alvast een interessante kijk op het verleden van de Friese wouden, inclusief hun kerken en kloosters.

1. Vanaf het parkeerterrein steek je over naar de Kerklaan. Bijna aan het einde sla je rechtsaf naar de begraafplaats. Tussen de Kruiskerk (eerst gebouwd in de 13e eeuw) en het Observeum stond ooit het Barraconvent-klooster met kanunnikenmonniken, dat werd verwoest tijdens de Reformatie in de 16e eeuw. Dit gebied markeerde ook het begin van de eerste bebouwing van Burgum, genaamd de Nieuwstad. Vergeet niet het centraal gelegen Commonwealth Oorlogsmonument uit de Tweede Wereldoorlog te bezoeken, met de graven van de bemanningsleden van een vliegtuig dat bij de Kerklaan neerstortte. De zuidelijke uitgang van de begraafplaats brengt je naar de Nieuwstad.

2. Vervolg je weg naar het oosten tot aan Douma's tuincentrum en sla vervolgens het pad it Syl (de sluis) in. Volg dit naar het noorden tot je een klinkerweg bereikt. Dit pad, dat iets naar het oosten verschuift, gaat verder naar het noorden als de Ritskeloane. Dit was ooit de oude route voor het "heidevolk" om naar hun werkgevers te komen, voornamelijk tuinderijen of boomkwekerijen in Burgum. Dit gebied was ooit een bloeiende en bekende bedrijfstak in en rond het dorp.

3. De tocht vervolgt nu door het laatste heidegebied, bekend als de Ritske Bosk, dat vroeger bekend stond als de onontgonnen Bergumer Heyde. Deze regio was ooit bewoond door mensen die voornamelijk in plaggenhutten leefden en vaak niet welkom waren in het "nette" dorp Burgum zelf. Dr. Nicolaas Ypeij, eigenaar van het adellijke buitenverblijf "Vijversburg" bij Tietjerk, kwam in de eerste helft van de 19e eeuw in het bezit van deze uitgestrekte, niet renderende heidevelden door een huwelijk met Baudina Looxma. Hij bracht deze gebieden tot ontwikkeling als particuliere werkgelegenheid, vergelijkbaar met kolonies als Frederiksoord en Veenhuizen, maar zonder dwang. Hij initieerde de bouw van huisjes, boerderijen, een naai- en breischool, een kerk, lagere scholen en een armenhuis. Zijn inspanningen werden erkend met een Koninklijke onderscheiding van Willem III. Zijn zoon Age zette zijn werk voort.

De aanleg van de klinkerweg Groningerstraatweg vanaf 1830 gaf ook een economische impuls. De lokale bewoners leerden het straten maken van de Belgen af en werden daarmee de eerste lokale zelfstandige ondernemers. Dit leidde tot de wijziging van de naam Burgumerheide naar de zelfstandige plaatsnaam Noardburgum in hetzelfde jaar.

4. Vervolg de route door vanuit de Ritske Bosk naar de Zomerweg te gaan, een eeuwenoude verbinding die voor de aanleg van de genoemde straatweg slechts een karrepad was tussen Leeuwarden en Groningen. Loop naar het westen tot aan de Klaas Piersreed (fietsers kunnen eerder de dr. Ypey laan nemen). Langs de zogenaamde Koloanjestreek, nu een woonwijk, kom je bij het voormalige armenhuis van Noardburgum, tegenwoordig het Klompenmakerij- en museum van de familie Scherjon. Aan de hand van oude foto's leer je over de geschiedenis van het gebouw, de bewoners, evenals over het klompen maken en fierljeppen (polsstokverspringen).

5. Ga verder naar de straatweg en bekijk vlak daarvoor de "naaischool" en de lagere school. Steek de weg iets oostelijker veilig over, voorbij de voormalige Christelijke Lagere School, en loop vervolgens weer richting de kerk, aula en pastorie (gebouwd in 1850). Vervolg langs het hek de wijk in en kies ten westen van de nieuwbouw het wandel- en fietspad dat verdergaat als het Harm de Vriespad. Na de brug over de Centrale As sla je linksaf de Swette op, de meest noordelijke grens van de voormalige Burgumerheide, nu Noardburgum (Swette betekent grens).

De Swettekerk en pastorie zijn oud, maar geen historische godshuizen (gebouwd in 1872). Achter deze gebouwen staat de oude witte kalkstenen lagere school uit 1909 (de School met den Bijbel), tegenwoordig een kunstgalerie. Vervolg je weg en sla rechtsaf de Waldwei op, langs de Doopsgezinde kerk en pastorie (gebouwd in 1865), de spoorwegovergang en de Stinswei naar de "Schierstins" in het centrum van Feanwâlden. De geschiedenis van de stins gaat terug tot 1439, toen het bekend stond als 'Scira Monnika huse', een buitenpost van het klooster in Rinsumageest. Het museum toont de geschiedenis van de Friese adel, het leven van de voormalige Schiere monniken en het turf steken in dit gebied, nu het Ottema-Wiersma natuurreservaat 'Buitenveld'.

Aan de overkant van de weg is een korte wandeling rond de Johanneskerk (gebouwd in 1648) ook de moeite waard.

6. Volg vervolgens de hoofdstraat en sla vóór de parkeerplaats van het winkelcentrum rechtsaf naar de Feintensloane en Ljiploane richting het zuidoosten, de wijk in naar de rondweg en spoorlijn. Hier gaat een tunnel onderdoor en vervolg je de route via de Mûnestrijtte en Feintensloane, om weer uit te komen bij de Swette.

7. Vervolg in oostelijke richting langs Swette 41, waar je het geboortehuis van de Friese schrijver Theun de Vries vindt (bekend van het boek/film 'Het meisje met het rode haar'), en ga door tot aan het fietspad Westersingel. Steek opnieuw de brug over de Centrale As over en loop naar de straatweg. Steek over en volg de Bossingel tot aan de Zomerweg. Neem deze in oostelijke richting tot je bij de weg of

het zandpad naar de elektriciteitscentrale komt: Koumarswei of Miensker.

8. Volg het betonnen pad langs de elektriciteitscentrale. Aan het einde sla je linksaf naar de Noordermeer en na 400 meter sla je rechtsaf het klinkerweggetje in. Kort daarna zie je een boerderij, nu een zorgwoning genaamd de "Ljochtmis Pleats" (zie het houten naambord). Sinds de 16e eeuw rustte op deze pleats en de boeren de verplichting om op de dag van Maria Lichtmis roggebrood uit te delen aan de arme bevolking uit de omgeving. Maria Lichtmis valt op 2 februari en markeert 40 dagen na Kerstmis, volgens het oud-joodse gebruik van het aanbieden van het kind Jezus aan God in de tempel, vergezeld van offers. De verplichting om brood uit te delen, oorspronkelijk vastgesteld door een bisschop, werd later doorgegeven via bakkers en de Hervormde Gemeente en werd pas in 1948 afgekocht door de boer.

9. Volg het schelpenpad tot aan een T-splitsing. Sla rechtsaf en vervolgens kort daarna links. Je bevindt je nu weer op de Menno van Coehoornweg en als je naar het westen gaat, kom je terug bij het Observeum.

Andere kortere routes:

Middellang: vervolg na Klompenmuseum de straatweg en kies, na een paar kilometer oost, de route Bossingel, Zomerweg en verder als boven.

Kort: kies na de Ritske Bosk rechtsaf de Zomerweg, ga oost door tot Koumarswei/Miensker en verder als boven.

Wanneer u musea of kerken wilt bezoeken raadpleeg dan eerst de openingstijden op de website:

- www.observeum.nl
- www.klompen.frl
- www.schierstins.nl

Contact tijdens openingstijden 13:00 - 17:00 uur OBSERVEUM: 0511465544

Donatie fiets- wandeltocht OBSERVEUM

Met uw donatie kunnen we de routes onderhouden en vernieuwen, alvast bedankt voor uw bijdrage. Scan de QR code met uw mobiele telefoon.

Wandel- en fietsroute OBSERVEUM 2024